

מזכירות הממשלה

א"מ 1 יוני 3

סמליות

ש-ח-ב
2/10 ב"א

פרוטוקול
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
א' באייר תשל"ז-19.4.77

נכחו חברי הוועדה - השרים :
י. גלילי - יו"ר, ש. הלל, ח.י. צדוק,
מ. קול, ש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: מ. קרונה, מ. ריבלין, ע. שפירא.

נעדרו חברי הוועדה - השרים :
י. אלון, א. אוזן, מ. ברעם, א. ידלין,
ש. פרס, י. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית:
י. אלמוגי, א.ל. דולצין, ר. יגלום,
ח. פינקלשטיין, מ. קירשבלום, י. קלאומן,
א. שנקר.

ש. אבני	-	משרד השכון
י. אדמוני	-	המחלקה להתיישבות, הסוכנות היהודית
א. ביידיץ'	-	מינהל מקרקעי ישראל
א. ברונפלד	-	משרד האוצר
פ. גונן	-	משרד החוץ
מ. גבאי	-	משרד המשפטים
י. ורד	-	משרד החוץ
א. ליטן	-	משרד האוצר
א. מקובר	-	לשכת השר י. גלילי
מ. נצר	-	משרד הבטחון
ח. קוברסקי	-	משרד הפנים
ש. ש. שירן	-	משרד האוצר

אהרן לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום : 9/הת התיישבות חדשה בשנת הכספים 1977/8 א"י 2.

10/הת איזרוח האחזות חרובית א"י 30.

. / התיישבות

בפרוטוקול זה 30 דפים

רשמי: סגן-מנהל

ש מ ר

הת/9 - התישבות חדשה בשנת הכספים 1977/8

הת/10 - איזורח האחזות חרובית

היו"ר השר י. גלילי:

אני מברך את חברנו משה ריבלין,

בתפקידו כיו"ר הדירקטוריון של

הקרן הקימת לישראל ומביע תקותי, שגם בתקופת כהונתו ימשך שתוף הפעולה הפורה שהיה בין ועדת השרים לעניני התישבות לבין הקרן הקימת לישראל.

לפני שאנו ניגשים לנושא הישיבה,

אני רוצה להבהיר לחברינו מהנהלת הסוכנות, אשר בודאי קראו על כך

בעתונות, שהיה דיון שזימנתי בין השרים, חברי הועדה הבין-מוסדית

להתישבות. אני רוצה להבהיר מה היה פשר זימון זה.

היה עלינו לדון ולהחליט בנושאים

הקרקעיים, הקשורים בתכנית להקמת ישוב מטיפוס עירוני באיזור מסחה,

במרחק של כ-5 ק"מ מזרחה מראש העין. יש בעיות הקשורות בריכוז משבצת

הקרקע הדרושה לישוב והממשלה הסמיכה בנדון את השרים, חברי הועדה

הבין-מוסדית להתישבות ולכן היה הזימון הזה. כאשר תהיינה חדשות

בנושא הקרקעי, אביא אותן לידיעת הועדה במלואה.

הישיבה של היום נועדה לקבל החלטה

לגבי סידרת הישובים החדשים, שבדעתנו להקים בתקציב של שנת הכספים

1977/8. אני מזכיר לכם, שאנו קיימנו ישיבה של ועדת השרים ב-18.1.77,

בה קיבלנו שורת החלטות על הערכות להקמת ישובים חדשים. אני קורא את

ההחלטות שקיבלנו:

"א) הועדה רושמת לפניה את הרשימה של ישובים חדשים, שיש להעריך

להקמתם למן שנת 1977 ואילך (טיפול בנושא הקרקעות, המים, התכנון

וכח אדם). (הרשימה שמורה במזכירות הממשלה).

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי:

(ב) יו"ר הועדה, שר החקלאות, שר השיכון וראש המחלקה להתישבות יבואו בדברים עם האוצר להבטחת מסגרת תקציבית, אשר תאפשר פעילות התישבותית מואצת, כפי שמתחייב בנסיבות המדיניות הקיימות. ימסר דווח לוועדה.

(ג) חיוני כי התקציב לפעולה התישבותית לשנת 1977/8 ואילך, יאפשר הרחבת כושר הקליטה של מתישבים בישובים חדשים קיימים, כפריים ועירוניים, ובישובים ותיקים באיזורים דלילי אוכלוסין.

(ד) הצעה מפורטת בדבר הישובים שיוקמו בשנת 1977/8, לרבות ישובים במבנים זמניים (מתוך הרשימה דלעיל ומתוך החלטות קודמות), תובא לאישור ועדת השרים, לאחר שתקבע סופית המסגרת התקציבית לשנת הכספים הבאה".

כזכור, אנו אישרנו אז רשימה של

32 ישובים, שמתוכם אנו צריכים לבחור ולסמן את הישובים שבדעתנו להקים בשנת 1977/8, ככל שתאפשר המסגרת התקציבית.

אני שמח להודיעכם, כי בעוד

שבתקציב שאושר ע"י האוצר הוקצבו משאבים להקמת 10 ישובים חדשים בלבד, הרי שבעזרת הגישה הפוזיטיבית של שר השיכון וראש המינהל לבניה כפרית ובעזרתי, באנו בדברים עם שר האוצר ועם הממונה על התקציבים והגענו להרחבת המסגרת התקציבית המוסכמת בינינו ובין האוצר, כפי שתשמעו ממר אבני, בעיקר בתוקף הסדר כספי מוסכם בין האוצר ובין משרד השיכון והדבר מאפשר לנו להביא היום רשימה של ישובים להקמה בשנת 1977/8, מהם ישובים לכל דבר ומהם שלב א' - ובמספר ישובים התשתית בלבד, כפי שיפורט להלן. אני מניח, איפוא, להחלטה על השולחן את ההצעה, שאתם יכולים לעיין בה, ולאחר שנשמע על המסגרת הכספית מפי אבני, נשמע מפי אדמוני הסברות לגבי כל אחד מהישובים המוצעים.

ש מ רמר ש. אבני:

כזכור לוועדה, בתקציב המקורי

נכללת תכנית של 250 מיליון ל"י

להקמת 10 ישובים. לאור הצורך לישים החלטות קודמות בדבר הקמת ישובים וכדי לתגבר, עפ"י החלטות עקרוניות של הועדה, מספר יותר גדול של ישובים, הגענו להסדר עם האוצר, שבשנת 1977 תתווסף תכנית, כלומר זכות התחיבות, של 170 מיליון ל"י ומתוך זה נספוג 40 מיליון ל"י; ז"א, תוספת נטו של זכות התחיבות עד 130 מיליון ל"י ותקציב של 15 מיליון ל"י. זה יאפשר לנו התחלת בניה של 25 ישובים, מהם 10 ישובים במתכונת המקובלת, 7 גרעינים ראשונים של שלב א' של ישוב הקבע. הובעה משאלה של התנועות, בעיקר הקיבוציות, שבשלב הראשון, כשהגרעין עדיין צעיר בגיל ובגבוש, לא לבנות את כל יחידות הקבע מלכתחילה, אלא לבנות על תשתית קבועה, לפי תכנון קבוע, יחידות מעבר. אלה יחידות קטנות, שעם התוותקות המשק, האוכלוסיה הצעירה, כולל מתישבים ומועמדים, גרים ביחידות אלה ואילו המשפחות הותיקות עוברות לשיכון ותיקים. התנועות מעונינות, לעשות את יחידות הקבע בתאריך יותר מאוחר, כשהגרעין מגובש והוא שותף לתכנון ולביצוע.

הוא הדין לגבי מבני ציבור, שנעשה חלק מהם ובפורמציות של בנית קבע, אבל השמוש זמני. לדוגמא, אנו לא בונים, בשלב ראשון, את חדר האוכל, הן מבחינת היקף התקציב והן מבחינת הזמן הדרוש לכך. אנו בונים את מחסן הבגדים והוא משמש מספר שנים כחדר אוכל ולכשירחיב, נבנה את חדר האוכל ומחסן הבגדים מתפנה. הוא הדין גם בפונקציות אחרות. כאמור, כאלה יהיו 7 ישובים.

לגבי 8 ישובים תהיה רק תשתית

הקבע השנה ואילו הבניה תהיה בהמשך.

ש מ ר

מר ש. אבני:

אין זה גלגול, כפי שהעיר השר קול. אנו עשינו חשבון אמת, לפי המצב התכנוני והתחלות הביצוע. ההתחלות תתפרסנה במשך כל השנה ובאופן רגיל היינו זקוקים לתקציב של 30 מיליון; אך בגלל מצוקה ובכדי לא למנוע את ההחלטה להתחלת הביצוע, הסכמנו להסתפק ב-15 מיליון ל"י ואוביקטים אחרים של הבניה הכפרית ידחו למספר חודשים. זה יאפשר לנו הפעלת תכנית זו במלואה. כך שאם תכנית זו תאושר היום וככל שתהיינה תכניות מוכנות, לא יהיו עיכובים בהתחלת הביצוע.

מר י. אדמוני:

התכנית המוצעת כאן היא חלק

מתכניות קודמות, אשר כבר הוצגו כאן. אין פה שום חידוש מבחינת מיקום ישובים, אלא יש פה - כפי שאמר היו"ר - נסיון לקבוע נתח לעשיה מהמסגרות הכוללות של תכנית ההתישבות שהצגנו בפעמים הקודמות.

מכלל הישובים המוצעים להקמה, יש הבעיה של הפיכת ארבעה ישובים, אשר הוקמו כישובים זמניים בגולן, לישובי קבע והם: תנוריה, שהוא מושב שיתופי מסונף לאיגוד המושבים של הפועל המזרחי; גמלא, שהוא מושב של תנועת המושבים, הנמצא במורדות הכנרת; הר אודם, שהוא מושב שיתופי, מסונף לעובד הציוני, שמצוי בצפון רמת הגולן; שעל, שהוא מושב מסונף לתנועת החרות ומצוי היום, זמנית, בחלק הדרומי של רמת הגולן, אך אמור לעבור לחלק הצפוני של רמת הגולן, בסביבות הר אודם.

כמו כן, מוצע להקים שני ישובים

נוספים: גשור ב', שהוא קיבוץ מסונף לקיבוץ הארצי בדרום רמת הגולן וקיבוץ נוסף בצפון רמת הגולן, שמופיע תחת השם דלאוה והוא

ש מ ו ר

מר י. אדמוני:

מצטרף לקבוצת הקיבוצים שבאיזור עמק קוניטרה.

באיזור הגליל אנו מציעים להקדים

ולהקים שני מרכזים גושיים: מרכז מירון, אשר צריך לשרת את הישובים שנמצאים באיזור מרום הגליל ומרכז מבואות החרמון, אשר צריך לשרת את הישובים הנמצאים באיזור ההר של הגליל המזרחי. אנו תקצבנו בשנה שעברה גם מרכז שלישי נוסף - והוא מרכז גורן, אשר צריך לשרת את הישובים שבמרומי הגליל המערבי. שלשת המרכזים האלה נותנים פריסה יפה מאד בשטח, מבחינת השרותים ומבחינת האפשרות של קליטת חלק מבני דור ההמשך להרחבת השרותים.

אנו מציעים להקים ארבעה ישובים

נוספים: חלזון, שהוא קיבוץ באיזור צלמון, לאורך הכביש ערבה-סכנין; תפן ב', שיהיה גם כן קיבוץ ויהיה ישוב נוסף באיזור תפן. יש לנו היום האחזות אחת באיזור תפן. בשנה שעברה תוקצבה הקמת ישוב ראשון באיזור תפן ואנו מציעים להוסיף ישוב שני באיזור זה. גם באיזור שגב יש לנו הצעה להרחבת הפעולה ולהקמת שגב ד' ושגב ה'. אלה שני ישובים שלפי דעתנו חשובים להקמה, מפני שנראה לנו, שדוקא איזור שגב יהיה מאד אטרקטיבי לעולים. שגב ג' יועדה לקבוצת עולים מדרום אפריקה ויש כבר 110 משפחות רשומות. לפי ההערכות שלנו, מינואר עד מרס 1978 תגענה 50 משפחות למרכז קליטה, כשיעדם הוא שגב ג'. אנו רוצים להאיץ את הקמת שגב ד' ולכן כלול בסעיף ג' להסמין את יו"ר הועדה ואת שר השיכון לקבוע אפשרות לממש זאת ולהקים גם את שגב ד', כדי ליעד אותו לעולים ואת שגב ה' ליעד לגרעין רפא"ל, שכבר היה על שולחן זה מספר פעמים ואנו חייבים את התחלת בינויו עוד השנה.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

יש לנו לאורך הקו הירוק מספר ישובים וגם כאן אנו במסגרת מחשבה, שדובר עליה בועדה, של שבירת הקו הירוק המערבי במערב השומרון. יו"ר הועדה הזכיר את ענין מסחה. אנו מציעים להוסיף שלשה ישובים כפריים, שמהם אחד כלול ברשימה כמוקד, והוא מי-עמי ב'. אנו מציעים להוסיף גם את צור נתן ב' ובתשתית כלול חורון ד'. אם נעשה את הפריצה הזאת, כפי שאנו מציעים אותה, נראה לנו שאנו עושים שינוי גדול לאורך הקו המערבי של השומרון והמשמעויות של זה ברורות. אגב, כל הפעולה היא בתחום אין-כפריים. כל התכנית הזאת אינה מכניסה אותנו לתוך איזורי אוכלוסיה ערבית צפופה, אלא מרחיקה, במדה מסוימת, את הקו ויש כמה וכמה סיבות למשאלה המיוחדת הזאת, שלא אפרט אותן כאן.

השר ש. רוזן:

מדוע לא הזכרת את חורון ג'?

מר י. אדמוני:

חורון ג' מצויה בתחום השטח המפורז שלפני מלחמת ששת הימים ואם דיברתי על ענין שבירת הקו, הרי שמקום זה אינו רלוונטי לנושא זה.

בבקעת הירדן מוצע להקים את מצפה שלם כישוב קבע - היא אוזרחה לפני כמה חודשים - ומושב נוסף, פצאל ד', שיהיה בין מושב פצאל לבין משואה ויסגור לנו את שרשרת הישובים שיושבת לאורך הבקעה מעוג'ה צפונה ויוצרת, כבר היום, שרשרת די מעודדת של ישובים באיזור זה.

ברמת הנגב אנו מציעים להקים את

הישוב אשלים, שקבוצת החלוץ שלו יושבת כבר במחנה זמני בצומת רביבים וכמו כן, הקמת ישוב נוסף - רמת נגב ב', שיאוכלס ע"י גרעין קיבוצי.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני:

ברגע שמחנה אשלים יתפנה, תכנס אליו קבוצה קיבוצית נוספת ואנו נציע להקים ישוב נוסף באיזור זה בודאי תאף בעוד שנה. כאן אנו הולכים לתכנית ארוכת טווח. באחת הישיבות הקודמות סיפרתי על כל התכנית המפורטת של איזור רמת הנגב. מבחינת אספקת המים, הדברים באים על מקומם בשלום ונלך בקצב של הקמת ישוב לשנה.

בערבה אנו מציעים להוסיף את

מושב עידן, אשר מצטרף לגוש המושבים של הערבה.

במרחב שלמה אנו מציעים להוסיף

שלב א' של ישוב אחד במניפה של נביעות. לדעתנו, שלב א' מתאים גם למושבים. מדובר על אותם המבנים, שפעם יצטרכו לשרת את הזמניים במושבים. גם פה יש אפשרות להקים את המבנים לזמניים. הגרעין יכנס למבנים זמניים, עד שיבנה ישוב, אפילו אם הדבר יארך שנתיים או יותר. דבר זה סביר בהחלט. כך בנינו את מושב פרן בערבה ולדעתי, בהצלחה רבה.

אולי תסביר את השוני בין שלב א'

מר ע. שפירא:

ושלב ב'.

שלב א' מדבר על הקמת מבנים, שהם

מר י. אדמוני:

לא שיכון ותיקים, אלא הם המבנים

שאנו משתמשים בהם בישובים לקבוצות נוער וזמניים ומבני ציבור שהם יותר קטנים ופשוטים ובשלב ראשון נשתמש בהם כדי להקל בהוצאה. הגענו גם למסקנה חברתית, שלא צריך להעמיד לרשות אנשים צעירים מיד חדרי אוכל ומבנים מפוארים.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

אני מגיע לאיזור האחרון - איזור

פיתחת רפיח ודרום רצועת עזה. כאן אנו מציעים להקים את קטיף ג', שהוא ישוב שלישי בגוש קטיף ואנו מציעים להתחיל להכין את התשתית למספר ישובים נוספים והם: שניים בגוש קטיף, בואך ימית, ושניים נוספים בגוש שדות וחרובית, שיושבת בין דיקלה לנחל סיני, שאנו מציעים אזורחה ביולי שנה זאת, כניסת הגרעין האזרחי לקרוונים והתחלת התשתית עוד במהלך שנה זאת, לקראת בינוי ישוב של קבע.

אני רואה, שמתוך הרשימה החסרת

רק ישוב אחד, אשר צריך להצטרף לרשימת הישובים של הגליל והוא - עמקא ב'. זהו מושב נוסף, המיועד לבני המושבים בגליל, אשר נמצא על הציר של הכביש בין כפר יסיף לבין צומת כברי.

בתכניות האלה שמנינו כאן, יש

תשובות לשתי תכניות, אשר הועלו לדיון במסגרות שונות - בתוכן בממשלה - ולכן, אני רוצה לומר מספר מילים. בממשלה הועלתה בעית הפתרון לבני המושבים בגליל. בתכנית זו יש פתרון לא קטן לבעיה זו: (א) במרכזים המוצעים להקמה - מרכז מירון ומבואות החרמון; (ב) בעמקא ב', שמוצעת על ידינו, ולו כתשתית, עוד במהלך שנה זו. עלי להוסיף, שהמחלקה להתישבות, מעל ומעבר לתכנית המוצעת כאן, תקים במהלך השנה שני מחנות זמניים, לשתי קבוצות של בנים: קבוצה אחת של בנים מסונפים לאיגוד המושבים של הפועל המזרחי וקבוצה שניה של בנים מסונפים לתנועת המושבים. מחנה אחד יוקם באיזור תפן ואחד באיזור צלמון-פרוד. יש לנו כאן הצעה לתת קידום רציני מאד לפתרון בעית הבנים, מעבר לבינוי בישובים עצמם. אני מניח, שבקשר לבינוי בישובים עצמם, ידוּחַ לממשלה על היקף הפעולה וקצב הביצוע של הרחבת הישובים עצמם. מצאתי לנכון להעיר זאת, כי אם אתם שמים לב, יש כאן פתרון משמעותי לנושא זה, אשר הועלה לדיון בממשלה.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

נושא שני, שאני רוצה להסב את

תשומת לבכם - הועלתה הצעה לקידום הנושא של המפעל הדרומי. במסגרת זו של המפעל הדרומי, יש כאן הצעה לקידום לא קטן: (א) בהקמת הישוב בקטיף ג'; (ב) בהכנת התשתית לעוד 5 ישובים, שהם: קטיף ד', קטיף ה', שדות ז', שדות ח' וחרובית, שאנו היינו רוצים לראות אותם מצטרפים לרשימה וזה מקדם אותנו, בצורה משמעותית מאד, במימוש התכנית של המפעל הדרומי. נדמה לי, שאנו לא נוכל ללכת בקצב יותר מהיר מהסיכום המוצע כאן וסיכום זה יכול להניח את דעתו של כל מי שרוצה לקדם מפעל זה.

בהצעה המונחת לפנינו יש, לדעתי,

פתרון ותנופה רצינית לקידום ענין ההתישבות החדשה, במסגרת התכנית הרחבה קצת יותר שהגשנו במועד יותר מוקדם לועדה.

במסגרת הסיכום עם האוצר, יש כמה

דברים שלא מצאו את פתרונם הסופי והם כלולים בסעיף ג' של המסמך. לסעיף ג', לדעתנו, צריך לנסות להוסיף גם את ענין התשתית לחרובית וגם אולי נסיון להקדים הקמת אחד מהמושבים באיזור שדות - והוא שדות ז', כי הישוב הזה מיועד לקבוצת עולים מארה"ב, אנשי התנועה הקונסרבטיבית, אשר ירצו לעלות ארצה בעתיד הקרוב מאד. זו תנועה, שעדיין לא הקימה ישובים בישראל והיא מאד מעונינת להשתלב בתכנית ההתישבותית. אני חוזר ואומר, שבמסגרת סעיף ג', שהוא סעיף לברור, היה כדאי לבדוק אפשרות זאת, ולו רק בשל האספקט של קליטת עולים של קבוצה מיוחדת, שעד היום לא השתלבה במסכת ההתישבות בארץ.

ש מ רהשר מ. קול:

אני רוצה לשאול מספר שאלות:

(א) מדוע מציעים התחלת תשתית

בנביעות ב' ? השר אוזן ואנכי היינו במושב די-זהב, במלאת לו 5 שנים, והשר אוזן הודיע, גם על דעת השר גלילי, שיקום מושב ע"י די-זהב, בנבק, אח לדי-זהב. עכשו, לאחר שראש הממשלה חנך את קו המים מאטור, בודאי שאפשרות לעשות זאת. מדוע אין התחלת תשתית לגבי מקום זה?

(ב) בניירות הקודמים היה מדובר

על הקמת מושב של העובד הציוני בשגב ואינני מוצא את המקום הזה ברשימה. מדובר על גרעין תמורה, שמחכה כבר שנתיים לעליתו על הקרקע.

(ג) יש גרעין שנקרא "בני עוזיה".

מושב שדה עוזיה הוא המושב המאוכלס ביותר מבחינת הבנים. אין שר שלא ראה שם את הצפיפות החמולתית. היה מדובר, שהם יקבלו אפשרות להקים ישוב בפיתחת רפיח. אני שואל - האם אחד הישובים המוצעים ברשימה מיועד לאנשים אלה? אני מציע, שחברי ועדת השרים יבקרו בישוב זה ויראו את הצפיפות במקום.

(ד) יש בנים של מושבים בגליל,

שלגביהם שמעתי הודעות. אך יש רצון גדול עכשו בישראל, אצל משפחות צעירות ומסודרות, לחפש אתגר בחיים וללכת לגליל. הממשלה החליטה שיש צורך לתת עדיפות לפיתוח הגליל ולהגדיל את האוכלוסיה היהודית שם. מה עושים עם אלה, שהם אינם בני מושבים ורוצים לעזוב את הערים וללכת לחיות בגליל? פעם דובר על הרחבת המושבות הותיקות, כמו יסוד המעלה וראש פינה. האם יש איזו תכנית או מחשבה לאפשר למאות משפחות צעירות, נוסף לבני המושבים, להתישב בגליל? זהו נושא אקוטי מאד.

ש מ ר

מר מ. קרונה:

האם כל הרשימה הזאת היא בהסכמה
ובתאום עם ועדת גבתי?

היו"ר השר י. גלילי:

הרשימה אינה טעונה הסכמה של
ועדת גבתי. ועדת גבתי מוסמכת
לקבוע את הגופים ההתישבותיים וכל גוף שיהיה מיועד לאתר כלשהו, יעשה
עפ"י החלטת ועדת גבתי. האם לגבי ישובי התשתית אין עדיין גופים
מיועדים?

מר י. אדמוני:

לגבי נביעות ב' - לפי המצב של
ההכנה בשטח. בדי-זהב אנו במצב
מפגר יותר בנושא הפתוח של מים באיזור, וכן באיזור נבק. היתה משאלה
שלא נקים ישוב כפרי צמוד לאופירה, כדי לא להפריע להתפתחות הטבעית
של אופירה וקבלנו קונספציה זאת כנכונה בעקרון. לכן, הקמת ישוב
באיזור נבק, שנמצא כ-20 ק"מ צפונה לאופירה, הוא נושא שלא הבשיל
עדיין, כדי שנביא אותו להחלטה בפורום זה וכדי שנציע התחלת הקמת
התשתית. יש הרבה בעיות, בין השאר אפילו השאלה אם נשתמש במי הקו
מא-טור או להתפיל מים בשטות ההתפלה הקיימות, כי אנו יודעים, שבדרך
של התפלת מים, המים יהיו יותר זולים מאשר בדרך של הולכת הקו מא-טור.
כל הנושא הזה הוא בתהליך לימוד ומבחינת מצב ההכנות, נביעות ב' יותר
בשלה מהשניים האחרים.

לגבי העובד הציוני בשגב - ועדת

גבתי נתנה אופציה לגרעין בשגב ד'. אין לגביו סיכום והוא כלול בסעיף
ג' של ההצעה לפניכם. גרעין תמורה הוא גרעין שלא נתן לנו תשובה
לגבי עליתו לאיזור זה. אם יש בעיות שמעכבות עליתו לאיזור, הרי שהן
תלויות בו ולא באף אחד אחר. המחלקה להתישבות השלימה הקמת מחנה
זמני בשגב וגרעין מצדה כבר יושב במחנה זה. הצענו לגרעין תמורה

ש מ ר

מר י. אדמוני:

להתישב במחנה זה ואפילו הגענו להסדרים לגבי הרחבת המבנים הזמניים וכך גם משפחות תוכלנה לבוא למקום. אין לנו תשובה מגרעין זה. נפגשנו עם התנועה רק לפני יומיים והתנועה הבטיחה לתת תשובה לא יאוחר מ-25 לח"ז.

לגבי בני עוזיה - ההצעה של בני עוזיה ושל תנועת העובד הציוני, שהם יקבלו אחת המשבצות בחבל רפיח, המופיעות כאן בחשתית.

ועדת גבתי גמרה, בעצם, את הקצאת המשבצות לתנועות כמעט בכל הארץ, אולי למעט החלטה סופית בשגב ד' ולא גמרה עדיין את יעוד המשבצות בחבל רפיח ובדרום רצועת עזה. הדבר יעשה בישיבה שתתקיים בעוד 10 ימים. אז תקבע הועדה אם היא מיעדת משבצת התישבותית לגרעין של בני עוזיה, עפ"י פנית העובד הציוני.

עלי להוסיף עוד הערה. כשדיברתי על עניין קו מערב השומרון, הזכרתי את צור נתן ב', שכלולה ברשימה בתשתית בלבד. לדעתנו, צריך למצוא אפשרות להקים אותה כמוקד, כדי שהנח"ל יוכל לעלות למקום כבר ביולי ש"ז, בתנאים ארעיים, מתוך ידיעה שמחכה לו מוקד כעבור תקופה מסוימת. הנח"ל מוכן לעלות למקום זה, שעל חשיבותו אינני צריך להרחיב. לכן, אנו מבקשים התיחסות גם לבעיה זו של עלית הנח"ל לצור נתן ב'.

השר מ. קול:

מה לגבי עידוד משפחות צעירות

ללכת לגליל?

ש מ רהיו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה למסור מספר הבהרות,

הבהרה אחת למען הדיוק. המסגרת

המוסכמת עם משרד האוצר היא 25 ישובים. ברשימה אתם מוצאים 26 ישובים.

הסיבה לכך היא פשוטה. בדעתנו לכבד את המסגרת המוסכמת, אך

לעתים קורה, שלא כל ישוב בשל. לדוגמא, יש לנו ברמת הגולן את תנוריה

ושם יש בעיות לגבי איתור. אין זה מן הנמנע, שלגבי ישוב זה נצטרך

לדחות הקמתו ולכן, הכנסנו כאן את העודף. אך בכוונתנו לכבד את

המסגרת של 25 ישובים.

לגבי סעיף ג' - אותו הדבר. ככל

שיהיה שינוי כלשהו ברשימה, סימנו אותם הישובים שהם באים במנין לפי

הסמכה של יו"ר הועדה, שר השיכון, שר החקלאות והמחלקה להתישבות

להחליט לעת כורח בשינויים במסגרת המוסכמת.

לאחרונה אני רוצה להביא לידיעתכם,

שיש ערעור מטעם משרד השיכון על שגב ה'-גרעין רפא"ל והדבר עודנו

נחון בבירור, גם עם הגרעין וגם עם תנועת המושבים ואותה קבוצת שרים

נצטרך לקבל בנדון הכרעה סופית.

היה דיון בממשלה, בעקבות שאילתה

של השר קול, בנושא בניה בגליל. סגן ראש הממשלה, שהיה יו"ר באותה

ישיבת הממשלה, היה נדיב מאד בהחלטה שנרשמה, האומרת:

"יו"ר הועדה להתישבות ושרי השיכון

והחקלאות יזמנו את כל הגורמים הנוגעים לבניית שיכונים בהתישבות, כדי

שינקטו צעדים להבטיח שיכון מתאים, ללא דיחוי, לכל יחידת התישבות בכלל

ולמושבי העובדים בגליל וביתר חלקי הארץ בפרט".

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי:

ספק אם בבאזל היתה הצהרה יותר מורחבת מאשר הצהרה זו. אך להחלטה זו היתה משמעות אופרטיבית ברורה, שהיא הביאה אותי לזמן את שרי השיכון והחקלאות עם המחלקה להתישבות; ואמנם, קיימנו דיון על כך והנושא הוא בבחינה. הדיון שלנו לא היה במסגרת המורחבת, אלא רק במסגרת של המושבים בגליל ויש גישה חיובית מצד כל הגורמים הנוגעים בדבר, אך לא הגענו בנושא זה לכלל סיכום. כאשר יהיה סיכום, אביא אותו לידיעת החברים.

מר ש. שירן:

לאחר ההבהרה האחרונה של היו"ר, אני מסכים שיש תאום עמדות לגבי מספר הישובים. אני מציע, שהכתוב יהנה מאותה בהירות כמו הדיבורים. אני מציע, שברשימה יאושרו 25 ישובים ואילו הר-אודם, שאני מבין הוסף בתור עתודה, יצטרף לשלשת הישובים המצויים בסעיף ג'.

כמה הערות לרקע הדברים. זו הזדמנות להציב כמה סימני שאלה לגבי הדרך שאנו הולכים בה מבחינה כלכלית, ונדמה לי גם מבחינה חברתית. אנו נוקטים יותר מדי בדרך של פיצול ישובים ולא ביסוס והרחבה של ישובים קיימים. יש לי הרושם, שלא רק מבחינה כלכלית אנו ניזוקים. הייתי מעדיף לראות הרחבה והבאת הישובים הקיימים למכסה המלאה שלהם, לפני הקמת ישובים חדשים בסביבתם. יש גם בעיות חברתיות שנובעות מתהליך זה. ישוב מתרגל למכסות יותר גדולות של מים ולרווחה יותר גדולה - וזאת ראיתי גם בשטח.

ישנם ישובים - דוגמא אחת הובאה

בדברי אדמוני - שמהווים התחרות לישובים פרובלמטיים קיימים והרושם שלי הוא, שהדוגמא של אופירה אינה הדוגמא היחידה. לנו יש הרגשה, שהקמת ישוב כמו במבואות החרמון, או ישובים לבני המושבים בגליל,

ש מ ר

מר ש. שירן:

בסטנדרטים שבני מושבים אלה רגילים להם, זו פגיעה מסוימת אפילו בעיר כמו קרית שמונה, שכולנו רוצים ביקרה.

אני רוצה להדגיש, שהגישה לנו היא שצריך להקים מיד ישוב קבע ולא לעבור את התהליך היקר של הקמת ישוב זמני ולאחר תקופה קצרה ישוב קבע. באותם מקומות שקיים ישוב זמני, אנו צריכים לקבוע תקופת מינימום ולהשתמש במבני הישוב הזמני לצורך ישוב הקבע. כאן יש דוגמא של גמלא, שאני מבין שזהו ישוב זמני, שאולי עדיין לא מיצה את תקופת הזמניות שלו.

הערה כלכלית לגבי ההתישבות

בפיתחת רפיח - ואני מדגיש אותה מתוך הבנה, שכל נושא ההתישבות מוצג היום לא רק כנושא לאומי, אלא גם כנושא כלכלי. יש לנו בעיה מיוחדת עם החממות, בעיקר לעגבניות, בפיתחת רפיח ועד כמה שאני יודע, יש החלטה של הגורמים המישיבים, להפסיק בשלב זה להקים שם ישובים על חממות. השאלה היא אם דבר זה נלקח בחשבון, כי לא רצוי להקים ישובים על ענפים כלכליים לא מבוססים.

בהקשר זה ובהמשך לדברי השר קול,

אני רוצה לומר, שעד כמה שידוע לנו, יש היום ביקוש רציני מבני מושבים לעבור להתישבות "אתגרית". זה לא רק חומר יותר מבוגר ויותר יציב, אלא גם אנשים בעלי אמצעים, שמוכנים לממן חלק מההתישבות הזאת. השאלה היא, אם אנו מתכננים ללכת גם בכוון זה.

הערה כללית אחרונה - אני רוצה

להעיר את תשומת לבכם, שמבחינת היקף הבניה של משרד השיכון, נושא הבניה הכפרית מגיע לרבע מהתקציב. מבחינת תכנית, הרי שלפני אישור

ש מ ו ר

מר ש. שירן:

תכנית זו בסכום של 130 מיליון ל"י, אנו מגיעים לשליש. יש כאן איזו שהיא תופעה שצריך לדעת אותה, שלגבי הישוב החקלאי, שמונה 10% מהאוכלוסיה, אנו נגיע תוך שנתיים-שלוש למצב, שבו שליש מתקציב השיכון יוקצב לנושא זה.

האוצר מסכים לתכנית שהוגשה כאן,

להקמת 25 ישובים, שתחייב הפעלה בסכום של 130 מיליון ל"י ותקציב של 15 מיליון ל"י בשנת 1977.

אני רוצה להוסיף הערה, שהשמטתי

מר ש. אבני:

בדברי הפתיחה. אמרתי, שאנו

נספוג 40 מיליון ל"י בתכנית הקיימת, כדי לאפשר את התכנית הנוספת. האמת היא, שאנו לוקחים על עצמנו מעמסה קשה מאד, כי הלחץ היום-יומי יהיה מצד הישובים. את הספיגה נעשה בשתי דרכים: (1) דחיה יותר משמעותית בהקמת מבני ציבור בישובים קיימים חדשים ובישובים חדשים; (2) אולי נזדקק גם להקטנת המכסה כדי לעמוד בתכנית כולה.

לא תמיד יש הזדמנות לשבח את

האוצר והממונה על התקציבים, אך נדמה לי שהפעם יש לעשות זאת - ואני עושה זאת בכנות.

הערה נוספת - מדברי יחיאל עלול

להשתמע שאפשר לעשות יותר - וכולנו היינו רוצים יותר, לו היתה אפשרות. מדובר בתכנית להקמת 25 ישובים, אשר מוסכמת על דעת המחלקה להתישבות ומשרד השיכון.

ש מ ו ר

מר ש. אבני:

אני רוצה להציע תקון קל, שלגבי

שלשת הישובים הראשונים בגולן - וזה מוסכם עם המחלקה להתישבות - תהיה הערה, שמתוך שלשת הישובים מתוקצבים שניים והביצוע יהיה בהתאם לאפשרות, מבלי להזדקק להחלטה נוספת.

למען הסדר, אני רוצה להזכיר את

הערעור שלנו על שגב ה', למרות שהיו"ר הזכיר זאת.

לגבי המושבות - לשאלת השר קול:

אין זה בגדר סוד, שהאכלוס הגדול בגליל יכול וצריך להעשות באמצעות עירות הפיתוח. אכלוס גדול לא יהיה במושבים וגם לא במושבות. אני חושב, שהגישה הקיימת של מתן עדיפות לבני המושבים במושבים היא גישה נכונה וגם לא ניתן אחרת. אחד התנאים היום הוא להקפיד, שלכל משפחה יהיה בן נוסף עם נחלה.

באשר למושבות - אולי יכולת ההסברה

שלנו מוגבלת. אני חושב שאנו יכולים לומר - לא בלי גאווה - שבשנתיים האחרונות נעשתה פעולה הן מבחינת תשתית מבני ציבור וגם לגידול המושבות ובמרביתן נגיע תוך שנתיים להכפלת האוכלוסיה, למעט שני מקומות, בהם יש בעיות מקומיות, כמו במגדל, שם אין אפשרות, מבחינת הקרקע, של בית אחד נוסף ושנתיים כבר מטפלים עם מינהל מקרעי ישראל כדי להפקיע קרקע. גם המושבה כנרת מוגבלת. ביתר המקומות שאנו מגיעים להכפלה, אנו עושים זאת בהבנה ובתאום מלא עם הרשות המקומית, כי גם הם רוצים לגדול, אך יחד עם זה לשמור על הצביון החקלאי-הכפרי. קל להגיע לתנופה יותר גדולה, אך אז הישוב מאבד את צביונו. בראש פינה, שעד לפני שנתיים היו 170 משפחות, יהיו עד סוף שנה זו 350 משפחות. זה דבר בלתי רגיל. רוב המושבות רוצות להגיע למקסימום 300-350 משפחות, למעט מקרים בודדים

ש מ ו ר

מר ש. אבני:

כמו יבנה, שתגיע לכ-900-800 משפחות ואותו הדבר במנחמיה. יתר המושבות, בעקשנות ובקביעות - ואני מצדיק אותן - רוצות לשמור על היקף כזה, שהצביון החקלאי-הכפרי ישמר הלכה למעשה.

לדברי שירן - אין זה סוד שהיה אתנו ויכוח קרוב לשנתיים, לגבי שני המרכזים מירון ומבואות החרמון. על עצם הצורך לשכן בעלי מקצועי, כמו: מורים, רופאים וכו', שישרתו את האיזור הכפרי, לא היה אתנו ויכוח. היתה תקופה, שבעלי מקצוע אלה התמקמו במושבים עצמם והיינו מוכנים לבנות את מספר הבתים הדרוש לכך. אך הנסיון מוכיח, שהדבר לא עולה יפה; מצד אחד, בעלי מקצוע אלה לא נוטים ללכת למושבים ומצד שני, בתים רבים שניבנו עבור בעלי המקצוע, נתפסו ע"י תושבים אחרים, לעתים גם בניגוד לדעת המושב עצמו. גירסתנו היתה להקים שכונות מיוחדות, האחת בצפת, עבור איזור מירון והשניה בקרית שמונה. מבחינה חברתית, תנועת המושבים לא קיבלה את הדעה הזאת והשר עופר המנוח הכריע נגדי וקיבל את עמדת המושבים.

אני חייב הבהרה, שאולי הערת יחיאל הביאה להערת שירן. אין זה נכון לומר, שזה פתרון לבנים, בתור היותם בנים. ההסכם הוא, שילכו לזה בעלי מקצוע. זה יכול להיות גם בן שהוא בעל מקצוע, אך אין זה פתרון לשיכון של בני מושבים. סיכמנו עם כל המוסדות, שעל כל מקרה תהיה ועדת אכלוס והחלטה תחייב בשלש חתימות, כדי לשמור על עקרון זה. יש מקצועות הדרושים למושבים ולכן זה מוגבל: (1) בהיקף, שזה יכול להגיע עד 100 משפחות; (2) באכלוס זה ישמר רק לבעלי מקצוע. אם זה בן שרכש מקצוע והוא יעבוד באיזור, הוא אינו פסול. אך אין זה פתרון לשיכון בנים. האיזורים סובלים מהעדר בעלי מקצוע. כל השרותים אינם יעילים בגלל זה, יש הוצאות גדולות בהסעת אנשים וגם הרמה לא תמיד אותה רמה. אני חושב, שלאחר שנפלה החלטה כזאת, אנו חייבים לבצע זאת ולשמור שהעקרון ישמר.

ש מ ו רהשר ש. רוזן:

אני רוצה להדגיש את מר שאמר

שירן, שרבע עד שליש מהתקציב

שלנו הולך להתישבות. לא חשבתי אף פעם לפרסם זאת, כי הדבר עלול לעורר בקורת די קשה, כי אנו עומדים לפני בעיות חמורות של זוגות צעירים ומשכנות עוני ויש בעיה לאומית גדולה ששמה ירושלים. השנה אנו בונים רק 7,000 דירות - ומתוכן 2,000 בירושלים.

אני מאד נוטה לדעתו של שירן,

שאנו צריכים להעדיף את ביסוס הישובים הקיימים והרחבתם על פני הקמת הרבה ישובים קטנים. מאחר שהדעה הכללית של הועדה היא אינה כדעתי, כי מחשיבים זאת כאינטרס לאומי ראשוני לתקוע יתד ולהקים הרבה ישובים, נתתי ידי להגדלת התקציב ולריבוי ישובים. אין זאת אומרת שהשאלה אינה עומדת בעינה.

שאלת הבנים של המושבים אינה יכולה

להפתר בהתישבות בכלל. מדובר על מקסימום 100 משפחות במושב ומדובר על הסכמת המושב על שילוב חקלאי. מי שידבר עם אנשי המושבות בגליל ישמע מהם שבחים, כי חלה מהפכה ממש במושבות בשנתיים האחרונות במצבם הכללי.

מאחר שאנו צריכים לאשר את הרשימה,

אני רוצה שירשם בפרוטקול, שאצביע בעד כל הישובים בקו הירוק וברמת הגולן, אך אמנע מהצבעה בישובים בפיתחת רפיח. כאן צרפו את ה"קטיפים" לפיתחת רפיח. אלה נמצאים ברצועת עזה ובאיזורים צפופים והדבר נראה לי פרובלמטי מאד. לפיכך, אני מסתייג.

ש מ ו רהשר מ. קול:

אני תומך ברשימה זאת. המפלגה

שלי בעד התישבות משני עברי הקו

הירוק, לפי החלטת הממשלה ולפי החלטות מדיניות שקולות ואחריות.

אני חושב, שהשר גלילי ימצא פתרון להערת שירן בקשר להר אודם, כי

אפשר למצוא לזה פתרון קונסטרוקטיבי, מבלי לחרוג מהמסגרת.

אני מציע, שמשרד השיכון יעבד

תכנית קונקרטית, כיצד לאפשר להביא לגליל עד אלף משפחות של צעירים,

אשר רוצות לעבור לחיות בגליל. צריך להגיד למשפחות אלה היכן, אל

מי לפנות ואיך יעשו זאת, על מנת שלא ילכו לאיבוד במנגנון הביורוקרטיה

שלנו. הם אובדי עצות ואנו הרי רוצים לקדם את הגליל. לכן, אני

מציע שתוגש תכנית כזאת, בשלב זה אני מסתפק בתכנית לאלף משפחות,

ואני מצביע בעד הרשימה.

מר מ. קרונה:

ברכו את משרד האוצר ואת משרד

השיכון על תכנית זו. אני חושב,

שצריך לומר "ישר כח" גם ליו"ר הועדה, שבנסיבות הפוליטיות הקיימות

במדינה הביא היום את ההצעה הזאת.

כאשר הובאה תכנית זו בפעם הקודמת

באופן כללי, הובאו גם כמה עניינים בקשר לאיזור ירושלים - וכאן זה

חסר. אינני רוצה להכנס עכשו לויכוחים שהיו. אני מציע ליו"ר הועדה

לקיים עוד ישיבה, על מנת לסכם את ההצעות שהיו בקשר לעיבוי ירושלים.

נושא זה מתאים מאד למלאת עשר שנות שחרור ירושלים.

ש מ רהשר ש. רוזן:

אני רוצה לומר משהו בענין

הגליל והפנית אוכלוסיה לגליל.

זו השאלה הלאומית המרכזית. יש לנו אלפי דירות ריקות בגליל ואנו נותנים תמריצים כמעט לכולם, בצורת שכירות כלכלית. ב-10,000 ל"י ניתן לרכוש דירה בערי הפיתוח של הגליל: קרית שמונה, מעלות, כרמיאל וכו'. נוסף על כך, קיים המרכז להכוונה לערי פיתוח ואנו עושים מבצעים מיוחדים למשוך אוכלוסיה לגליל. אינני יכול להגיד שיש לנו הצלחות גדולות. הדבר הולך בקושי רב.

מר ח. קוברסקי:

יש לי שתי הערות, שאחת מהן היא

הצעה. היה רצוי, שלקראת דיון

כזה הרשימה תתואם ותובא עם הודעה שהיא מתואמת לא רק מבחינת תקציב, אלא גם מבחינת תכנון עם רשויות [REDACTED] התכנון, כדי שלא יהיו אח"כ קשיים בביצוע. אני יודע, שחלקים גדולים מהרשימה מתואמים, אך יתכן שחלקים מסוימים מחייבים השלמה וחייבים להשלים תאום זה, כי אחרת יכולים להיות קשיים בביצוע.

הערה שניה - בנוגע לסביבות ירושלים.

הועדה הבין-משרדית לתאום התכנון והפיתוח של ירושלים וסביבותיה, סיכמה לפני חודשים אחדים, דיון מאד מפורט בכל הנוגע לאיזור גבעון. בדו"ח יש הצעות אלטרנטיביות, עם נתוח היתרונות והחסרונות שבכל אחת מהגישות. החומר נמצא בבירור במשרד הבטחון ואין כל מניעה, אם ועדת השרים להתישבות או ועדת השרים לירושלים תרצינה לדון בכך, להכנס לנושא זה. חומר הרקע, עם הצעות מפורטות, מוכן.

ש מ ו רמר מ. נצר:

לגבי הישובים הקשורים בצה"ל,

באמצעות הנח"ל. יש כאן שתי הצעות,

מי עמי ב' וצור נתן ב', שניהם סמוך לקו ירושלים, אך זה [REDACTED] עיבוי מסוים של תכנית שקיימת. ישנן לזה מגבלות שיש לגבי החיילים, בעיקר של מספר מחזורי האחזיות שהשנה העלינו רבים מהן. אחת מהן קשורה בהערת אגב שנאמרה ע"י יחיאל, בענין חרובית. אנו מחזיקים בחרובית כשנה, מתוך הנחה שביום מסוים אפשר יהיה לפנות את החיילים. נדמה לי, שהגיע הזמן לכך וביקשנו מהיו"ר למצוא את הדרך לעשות זאת.

היו"ר השר י. גלילי:

התחייבתי לפני השר קול, שכאשר

נדע את מועד האזרוח של חרובית,

אביא זאת לידיעת הועדה. לכן, הנחיתי את יחיאל לכלול זאת בהצגת הפתיחה וכתבתי במיוחד לקול, שאני עומד בדיבורי והריני מקיים. אנו מביאים זאת מהצד המדיני ובטרם נרשם רוזן לרשות הדיבור, אנו רושמים גם את ההסתייגות שלו. כי לגבי פיתחת רפיח הוא במצב של המנעות ולא של הסתייגות.

אני רוצה להביא לידיעת רוזן מידע

חשוב, שספק אם כבר הגיע לידיעתו. קיימתי דיון עם אגף ההתישבות של הקיבוץ הארצי ולמדתי מהם, שהם דנים עכשו בחיוב בהליכה של הקיבוץ הארצי לאיזור רפיח, אם כי לא לשטח התפיסה. כי בשטח התפיסה חלה ההסתייגות שלהם בכל הנוגע לשיקום הבדואים. אני מעריך מאד כל סיכוי, שהקיבוץ הארצי ילך לפיתחת רפיח, אלא שעד כה אין לי אלא לומר, שמה שנוגע להתישבות בפיתחת רפיח, יש המנעות של השר רוזן, בעוד שיש התנגדות לבקעת הירדן ויש חיוב של רמת הגולן.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

אני רוצה להשיב על כמה הערות
שהושמעו כאן, בעיקר להערותיו

של שירן.

לגבי גודל הישוב - נושא זה של
הבחינה הכלכלית והחברתית מביאים בחשבון. במרבית הישובים שהקימונו
לאחר מלחמת ששת הימים, נעמוד בסוף 1977 במצב של 60%-75% אכלוס
מהתכנית המקורית. כלומר, אנו במצב של מספר די גדול של יחידות
מתוך היחידות המתוכננות. אנו לא משאירים את הישובים כאברים
מדולדלים וקטנים, אלא בסוף השנה נעמוד באחוזים גבוהים של מספר
היחידות המתוכננות. דוקא מבחינה חברתית, יש משאלה שלא נגדיל
ביותר מ-10%-15% בשנה את מספר היחידות, כדי לא ליצור בעיות חברתיות
בקליטה. לכן, ההצעה שלנו היא להרחבה במסגרת 10%-15% ולא למעלה מכך.
תוך 3-4 שנים אנו מקוים להשלים את כל הישובים, בלי לגרום לזעזועים
חברתיים; והעובדה שיש 60%-75% ממספר היחידות תהיה כבר תשתית כלכלית
בהחלט מתאימה כדי לא לבנות נפלים.

בקשר לתחרות בערי הפיתוח אני
רוצה להבהיר: המרכזים שמוצעים על ידינו הם מרכזים, אשר צריכים
לאכלס את אותם משרתי הציבור, שאבני הזכיר, אך לא רק משרתי הציבור
שצריכים לתת את השרותים הצרכניים, אלא גם אלה שצריכים לתת שרותים
יצרניים. נותני השרותים הצרכניים, כמו מורים ורופאים, חשובים מאד
ונכון אמר אבני, שהמצב בגליל היום הוא, שאין לנו מורה קבוע אחד
בגליל וכל מערכת החינוך שלנו בהתישבות הכפרית בגליל מבוססת על
חיילות. זוהי חרפה למדינת ישראל. ריבלין שאל אותי איך זה מצא
את שמי ברשימת המשתתפים במועצה הציונית. הדבר היחיד שאני הולך
להגיד להם, שאם הם רוצים באמת להיות ציוניים, שינסו לארגן גרעין
של מורים, שילך לאחד המרכזים האלה למספר שנים. אנו מוכרחים ליצור

ש מ ו ר

מר י. אדמוני:

אפשרות, שנוכל להביא לשם אוכלוסיה, אשר חרים את רמת האנשים האלה, על מנת שיוכלו לשרת בצה"ל ולא ימצאו את עצמם אזרחים ממדרגה שניה במדינה זאת. כפי שאמרתי, במרכזים אלה צריך גם לאכלס את מי שמפעיל את השרותים היצרניים. הקמנו מערכת חשתית יצרנית יוצאת מן הכלל והבנים רוצים להשתלב בהפעלת מערכת זאת, שהיא לא מערכת של המושב עצמו. משחטות, בתי קרוור, מוסכים, בתי אריזה וכו'. מדוע לא לתת להם להשתלב שם, בסמוך למפעלים? היה מצב בשנים האחרונות, שבנים בגליל יצאו את הגליל, כי אמרנו להם שאין אפשרות שיקלטו במושב. אני חושב, שביצוע ישוב הגליל מחייב אותנו למצוא כל מיני פתרונות בלתי שגרתיים. עיירות הפיתוח היום אינן אטרקטיביות לצערנו, כי זה נכון שהקליטה המאסיבית האפשרית היא רק שם. סטף ורטהיימר מציע להקים עיר שושנים ע"י מעלות ומעלות מתנגדת - יכול להיות בצדק. אז אולי לא זה הפתרון. צריך לחשוב מחשבות איך להגיע לאכלוס המאסיבי. מה שאנו מציעים היום יאפשר, שלפחות הבנים שגדלו בגליל ורוצים להשאר שם, יוכלו להשאר - וזו מצוה שאין יותר חשובה ממנה.

לגבי ישובי קבע, אנו לא הולכים יותר לישובים זמניים, כי אם לישובי קבע. מה שהוזכר בתכנית של היום כשלב א', זהו שלב א' במיקום קבע. לצערנו, נהיה נאלצים ללכת לשני מחנות זמניים - זאת תעשה המחלקה להתישבות, ולא משרד השיכון - כי יש לחץ כזה של בנים בגליל, שאין לנו שום אפשרות אחרת אלא למצוא פתרון חלקי ללחץ זה, בהקמת שני מחנות זמניים. אך מכלל התכנית, זו התכנית הזמנית היחידה המוצעת.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני:

לגבי אורך התקופה של ישובים

היושבים כישובים זמניים. שירן הזכיר את גמלא. גמלא יושבת כבר שנה וחצי וכאשר גמלא תכנס לבתים, תעבור עוד שנה וחצי. לכן, אורך התקופה הוא לא קצר - זה שלש שנים וזה משפחות ובינתיים נולדים ילדים. הם לא גרים בתנאים המצוינים ביותר, אם זה בקרוונים או במבנים אחרים. לכן, אורך התקופה לא צריך להדאיג אותנו. יותר מזה, כל אחד מהמחנות הזמניים שיתפנה, מאפשר לנו קליטת גרעין מידי לאותו מחנה זמני. הזכרתי את ענין אשלים, אך יש לנו דבר דומה במקומות אחרים. הייתי מציע לכולכם - כי זו חוויה חיובית - לבוא ולראות את הלחצים של הגרעינים עלינו, על ועדת גבתי ובמסדרונות של התנועות ההתישבותיות, כי אנשים רוצים ללכת להתישבות וזה אחד הדברים הכי מרנינים שיש בארץ הזאת. אנשים רוצים לעשות מעשים חלוציים וללכת בתנאים חלוציים.

באשר להקמת ישובים מבוססים על

חממות - הערה זו אינה הערה מדויקת. בדו"ח של ועדת משנה, שבדקה את ענין המפעל הדרומי, נאמר שאפשר ללכת באחת משתי הדרכים, דרך אחת מואטת ודרך אחת מואצת והיא משאירה להחלטה באיזו דרך ללכת. בדרך המואטת הם אומרים להמשיך באותם בתי הצמיחה מזכוכית בישובים שהוקמו כבר. בדרך המואצת מדברים על הקמת מספר ישובים חדשים. היה מאבק פנימי די גדול במחלקה להתישבות בנושא זה. הצענו, שאנו לא נבנה את הישובים מראש כישובים בנויים על שני דונם בתי זכוכית ובהצעה אנו מביאים עכשו מכלול של אפשרויות פיתוח, מהקל אל הכבד, כלומר מהשקעות יותר קטנות אל השקעות יותר גדולות, כדי לא ליצור מצב, שאם אפשר להתקיים מהשקעות יותר קטנות, לפנות להשקעות יותר גדולות. זה מה שהמחלקה להתישבות החליטה וזו ההצעה שהגישה. היות וב-77 מדובר רק על תשתית ישובים חדשים - יתר הישובים הם ישובים שכבר תוקצבו בשנים קודמות - יהיה לנו מספיק ללמוד מהנסיון של שנה זו ושל השנה

ש מ ר

מר י. אדמוני:

הבאה. אני, אישית, הייתי נגד זה שצריך ללכת לטיפול אחד של בתי צמיחה לגידול אחד, אך אני רוצה לומר, שמבחינת הציפיות למחירים של תוצרת זאת השנה, כל הציפיות התגשמו, מחירי התוצרת היו מצוינים וההכנסה לאותם המתישבים הייתה בהחלט טובה, מתקבלת על הדעת ומבטיחה את הקיום למתישבים, שהשובים ניבנו עבורם כפי שניבנו.

איננו יכולים - ויש לכך התנגדות

גדולה מאד - לבנות ישובים לבני עשירים. ללא כל ספק, אפשר היה לבנות התישבות על בסיס שמי שיש לו כסף יבוא - ויש מאבק לא קטן על זה. הגישה העקרונית של התנועות ההתישבותיות היום היא, שלא יכולה להיות סלקציה שהולך להתישבות מי שיש לו כסף. אך אנו אמרנו לעצמנו שטיפוסי המשק שאנו בונים הם כאלה, שההשקעה הלאומית היא רק חלק מההשקעה בפיתוח המשק. בכל ענף יש השקעה, או פרטית או בהלוואת פיתוח. ברפת אנו משקיעים רבע מיליון ל"י ומתקציב התישבותי כ-80 אלף ל"י. בחממות אנו משקיעים בתנאים התישבותיים 100 אלף ל"י. ז"א, בכל טיפוסי המשק נדרשת השתתפות של המתישב עצמו ובסכומים לא קטנים. אנו לא מרפדים את המתישבים באמצעים משלנו מעל ומעבר ונדרש מהם הרבה חסכון עצמי ומאמץ, כדי שיוכלו להגיע לפיתוח המלא של המשק.

היו"ר השר י. גלילי:

(א) אני מציע לאשר את ההצעה

המוצגת כאן, אך אנו מוסיפים לה,

בהתאם להערת שירן, שהפעולה תקיף 25 ישובים, מתוכם 7 שלב א' ו-8 בנית חשתית. היו סיבות שבגללן הבאתי רשימה של 26 ישובים, אך ברור שכל שינוי שיצטרך לחול, יעשה על דעת יו"ר הועדה, שר השיכון, שר החקלאות והמחלקה להתישבות.

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי:

(ב) אני מציע שנמתיך לך,

שמשרד השיכון יביא לנו את תוצאות הדיון בנושא בנית שיכון בגליל. אני לא מציע שנקבל את ההצעה של קול, שקובעת מסגרת של אלף יחידות דיור. משרד השיכון יביא לנו את תוצאות הבדיקה שלו ואז אפשר יהיה לקיים דיון בנושא זה.

(ג) אנו רושמים לפנינו את

האזרח של חרובית.

(ד) אני חוזר ואומר, שבנושא

גרעין רפא"ל, דבר זה עדיין כפוף לבירור של קבוצת השרים שאותה הזכרתי.

בשמכם, אני משתתף בצערם של אותם

עמיתי השרים, שלא זכו להשתתף בישיבה של היום. אלה שלא השתתפו בישיבה, החמיצו שעה גדולה, לדעתי, בקידום ישובה של הארץ.

מ ח ל י ט י מ:

הח/9 - התישבות חדשה בשנת הכספים 1977/8

בהמשך להחלטה מס' 362(הח/6) של הממשלה מיום י"א בשבט תשל"ז (30.1.77), ובהתאם למסגרת התקציבית לשנת הכספים 1977/78 המוסכמת בין האוצר לבין משרד השיכון והמחלקה להתיישבות, לאשר הקמת ישובים ותשתית לישובים לפי הפרוט כדלקמן:-

(א) הקמת ישובים חדשים לפי אזורים

1. רמת הגולן

(1) תנוריה (מושב שיתופי)

(2) גמלא (מושב)

(3) הר אודם (מושב שיתופי)

ש מ ו ר

(4) גשור ב' - שלב א' (קיבוץ)

(5) דלווה - שלב א' (קיבוץ)

2. ג ל י ל

(6) מרכז מירון

(7) מרכז מבואות חרמון

(8) חלזון - שלב א' (קיבוץ)

(9) תפן ב' - שלב א' (קיבוץ)

3. לאורך הקו הירוק

(10) מסחה (ישוב עירוני)

(11) מי עמי ב' - שלב א' (היאחזות נח"ל)

4. בקעת הירדן

(12) מצפה שלם (קיבוץ)

(13) פצאל ד' (מושב)

5. רמת הנגב והערבה

(14) אשלים (מושב)

(15) עידן (מושב)

(16) רמת הנגב ב' - שלב א' (קיבוץ)

6. חבל רפיח

(17) קטיף ג' (מושב)

7. מרחב שלמה

(18) נביעות ב' - שלב א' (מושב)

(ב) הקמת חשתיית בישובים

1. ג ל י ל

(1) עמקא ב'

2. לאורך הקו הירוק

(2) חורון ג'

(3) חורון ד'

(4) צור נתן ב'

ש מ ר

3. חבל רפיה

(5) קטיף ד'

(6) קטיף ה'

(7) שדות ז'

(8) שדות ח'

1. (ג) להסמיך את יושב ראש הוועדה להתישבות, שרי השיכון והחקלאות והמחלקה להתישבות, להחליט על הקמת הישובים: שעל, שגב ד' ושגב ה', ככל שיחולו שינויים בושימה המאושרת לעיל;

2. הפעולה תקיף 25 ישובים מתוך הישובים הנ"ל.

הח/10 - איזורח האחזות חרובית

הוועדה לעניני התישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית רושמת לפניה את הודעתו של היו"ר, השר י. גלילי, בהתאם להבטחתו מיום כ"ה באייר תשל"ה (6.5.75) את דבר איזורח האחזות חרובית.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת